

Kansanterveyden parantaminen: tietoa EU:n toimista

EU parantaa kansanterveyttä antamalla rahoitusta ja säätämällä lakeja monista eri aiheista, kuten elintarvikkeista, taudeista ja ilmanpuhtaudesta.

Miksi EU-tason terveyspolitiikkaa tarvitaan

Terveydenhuollon ja sosiaaliturvan järjestäminen ja tarjoaminen ovat ensisijaisesti kansallisten viranomaisten vastuulla. EU:n tehtävänä on täydentää ja tukea jäsenmaita eurooppalaisten terveyden parantamisessa, terveyserojen vähentämisessä ja siirtymisessä kohti [sosiaalisempaa Eurooppaa](#).

Työmarkkinoiden kehitys sekä ihmisten ja tavaroiden vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla edellyttävät kansanterveyskysymysten koordinoitua. [EU:n kansanterveyspolitiikan](#) avulla maat ovat pystyneet yhdistämään resurssinsa ja puuttumaan yhteisiin haasteisiin. Niitä ovat muun muassa mikrobilääkeresistenssi, ehkäistävissä olevat krooniset sairaudet ja väestön ikääntyminen.

" Kaikissa unionin politiikoissa ja toiminnoissa varmistetaan ihmisten terveyden korkeatasoinen suojelu "

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 168 artikla
EU:n terveyspolitiikan oikeusperusta

EU antaa suosituksia, ja sillä on lakeja ja standardeja, joilla suojellaan ihmisiä. Ne kattavat terveystuotteet ja -palvelut (kuten lääkkeet, lääkinnälliset laitteet, sähköiset terveyspalvelut) sekä potilaat (säännöt potilaiden oikeuksista rajatylittävissä terveydenhuollossa).

Koronavirus

EU on tehnyt koronakriisin aikana yhteistyötä jäsenmaiden kanssa vahvistaakseen kansallisia terveydenhuoltojärjestelmiä ja rajoittaakseen viruksen leviämistä. Se on varmistanut henkilönsuojainten ja lääkintätarvikkeiden tarjonnan kaikkialla Euroopassa, ottanut käyttöön resursseja sekä tukenut tehokkaita hoitoja koskevaa tutkimusta ja innovointia. Se on myös koordinoitunut matkustamiseen liittyviä vaatimuksia ja valvonut rokotteiden käyttöönottoa.

[Katso aikajanalta, miten EU on torjunut koronapandemiaa](#)

Etätyö on pandemian alusta lähtien aiheuttanut työntekijöille monia haasteita, kun on kyse työajan järjestämisestä, työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisesta ja hyvinvoinnista. Naisten oikeuksia käsittelevän valiokunnan teettämän [tutkimuksen](#) mukaan työ- ja perhe-elämän tasapainottamiseen liittyvät paineet [aiheuttivat ahdistusta erityisesti naisille](#).

Vahvistettu EU:n terveysohjelma

Terveyspolitiikkaa rahoitetaan [EU:n terveysohjelmasta](#). Sillä kannustetaan yhteistyöhön ja edistetään hyvän terveyden ja terveydenhuollon strategioita.

Koronaviruspandemia on osoittanut, että EU-maiden on parannettava yhteistyötä ja koordinoitua kriisiaikoina. Euroopan parlamentin jäsenet antoivat [talouden elvytysuunnitelmaa koskevan päätöslauselman](#), jossa he vaativat uuden erillisen eurooppalaisen terveysohjelman perustamista.

Vastauksena parlamentin pyyntöön komissio ehdotti [uutta EU:n terveysohjelmaa nimeltä EU4Health](#), jonka parlamentti hyväksyi maaliskuussa 2021. Ohjelman 5,1 miljardin euron määrärahoilla pyritään korjaamaan pandemian paljastamia puutteita ja parantamaan EU:n kriisinhallintavalmiuksia. Lisäksi halutaan edistää innovointia ja investointeja terveydenhuoltoalalla.

Uudessa [EU4Health-ohjelmassa](#) keskitytään kolmeen painopisteeseen:

- kansalaisten suojeleminen vakavilta rajatylittäviltä terveysuhilta
- lääkkeiden ja lääkintätarvikkeiden saatavuus ja kohtuuhintaisuus
- terveydenhuoltojärjestelmien ja terveydenhuollon työvoiman vahvistaminen.

Muita terveysasioihin tarkoitettuja varoja on myönnetään [Horisontti Eurooppa - tutkimusohjelmasta](#), [Euroopan sosiaalirahasto plussasta](#), [EU:n koheesiopolitiikasta](#) ja [Euroopan strategisten investointien rahastosta](#)

Lääkkeet ja lääkinnälliset laitteet

EU sääntelee [lääkkeiden](#) hyväksymistä ja luokittelua [Euroopan lääkealan sääntelyverkoston](#) kautta. Kyseessä on [Euroopan lääkeviraston](#), kansallisten sääntelyviranomaisten ja Euroopan komission välinen kumppanuus. Hyväksytyjen tuotteiden turvallisuutta seurataan myös markkinoille saattamisen jälkeen.

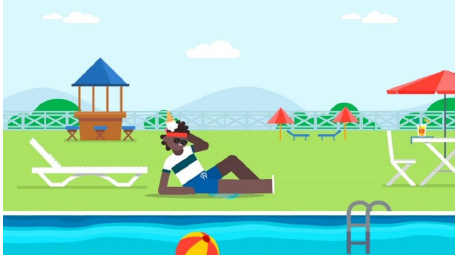
Tammikuussa 2022 parlamentti hyväksyi [neuvoston kanssa viime vuonna saavutetun alustavan sopimuksen](#), joka koskee EU:n lääkealan sääntelyviranomaisen toimivallan [lisäämistä](#). Tämä voi parantaa kriisivalmiutta ja kriisinhallintaa, kun on kyse lääkkeistä ja lääkinnällisistä laitteista.

EU:ssa on erityisiä sääntöjä, jotka koskevat lapsille tarkoitettuja lääkkeitä, harvinaisia sairauksia, pitkälle kehitetyssä terapiassa käytettäviä valmisteita ja [kliinisiä tutkimuksia](#). EU:lla on myös sääntöjä, joilla torjutaan lääkeväärennöksiä ja varmistetaan lääkekaupan valvonta.

Marraskuun 2021 täysistunnossa [Euroopan parlamentti esitti joukon suosituksia](#), joilla päivitetään EU:n lääkelainsäädäntöä. Parlamentin jäsenet vaativat [kohtuuhintaisia lääkkeitä](#), [lääkepulan ehkäisemistä](#) ja ilmastoneutraalia teollisuutta.

Parlamentin jäsenet hyväksyivät vuonna 2017 säännöt, jotka koskevat lääkinnällisiä laitteita ja in vitro -diagnostiikkaan tarkoitettuja lääkinnällisiä laitteita, kuten sydänventtiilejä tai laboratoriotarvikkeita. Tarkoituksena on pysyä tieteen kehityksen tasalla, parantaa turvallisuutta ja varmistaa parempi avoimuus.

Lääkekannabiksen käyttöä koskevat säännöt vaihtelevat suuresti EU-maiden välillä. Parlamentti vaati siksi vuonna 2019 EU:n laajuista lähestymistapaa ja asianmukaisesti rahoitettua tieteellistä tutkimusta.

Eurooppalainen sairaanhoitokortti tuo turvaa matkoillesi

<https://www.europarl.europa.eu/en/programme/society/european-health-insurance-card-keeping-you-safe-abroad>

Terveydenhuolto ulkomailla oltaessa

Eurooppalaisella sairaanhoitokortilla varmistetaan, että EU:ssa asuvat voivat saada lääketieteellisesti välttämätöntä, julkista terveydenhuoltoa tilapäisen oleskelun aikana – olipa kyse työmatkasta, lomasta tai opiskelusta ulkomailla – kaikissa EU-maissa sekä Islannissa, Liechtensteinissa, Norjassa ja Sveitsissä. Tarpeellista terveydenhuoltoa olisi tarjottava [samoin ehdoin](#) ja samaan hintaan (joissakin maissa maksutta) kuin

kyseisessä maassa vakuutetuille henkilöille.

Terveyden puolesta ja sairauksia vastaan

EU pyrkii edistämään terveyttä ja ehkäisemään sairauksia esimerkiksi syövän, mielenterveyden ja harvinaisten sairauksien alalla. Se myös tiedottaa sairauksista [Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen](#) kautta.

Parlamentti hyväksyi [keskuksen toimeksiannon jatkamisen](#) lokakuussa 2022. Keskus saa paremmat edellytykset tukea EU-maita tartuntatautiuhkien ehkäisemisessä ja torjunnassa.

Parlamentin jäsenet hyväksyivät samaan aikaan myös [rajatylittäviä vakavia terveysuhkia](#) koskevan uuden kehyksen, jonka avulla EU voi paremmin ennakoida tulevia terveyskriisejä ja reagoida niihin. Nämä uudet toimenpiteet ovat [ensimmäisiä askelia kohti Euroopan terveysunionia](#), joka perustuu koronapandemiasta saatuihin kokemuksiin.

Syöpä

[Syöväntorjunta](#) on aina ollut EU:n prioriteetti. EU investoi varoja tutkimushankkeisiin ja koulutusohjelmiin, hyväksyy lainsäädäntöä ja täydentää jäsenmaiden toimia jakamalla tietoja ja parhaita käytäntöjä. Euroopan komissio esitti helmikuussa 2021 kunnianhimoisen toimintasuunnitelman nimeltään [EU:n syöväntorjuntasuunnitelma](#).

Tupakka

Tupakointi aiheuttaa EU:ssa vuosittain lähes [700 000 kuolemantapausta](#). Päivitetyllä EU:n [tupakkadirektiivillä](#) pyritään vähentämään tupakkatuotteiden houkuttelevuutta nuorille. Direktiiviä alettiin soveltaa vuonna 2016. Neuvosto antoi vuonna 2009 suosituksen savuttomista ympäristöistä. Siinä kehoitetaan EU-maita suojelemaan ihmisiä tupakansavulle altistumiselta julkisilla paikoilla ja työpaikalla.

Harvinaiset sairaudet

Noin 30 miljoonaa eurooppalaista sairastaa harvinaisia ja monitekijäisiä sairauksia. EU perusti vuonna 2017 [eurooppalaiset osaamisverkostot](#) diagnoosien ja hoitojen tueksi. Nykyiset 24 virtuaaliverkostoa kokoavat yhteen eri maiden asiantuntijoita, jotka työskentelevät esimerkiksi potilasturvallisuuden tai mikrobilääkeresistenssin ehkäisyn parissa.

Mikrobilääkeresistenssi

Mikrobilääkeresistenssi on kasvussa. Se johtuu antibioottien liikkakäytöstä, lääkkeiden epäasianmukaisesta hävittämisestä tai siitä, ettei uusia aineita kehitetä riittävästi. Se aiheuttaa EU:ssa noin [33 000 kuolemantapausta vuodessa](#). EU laati vuonna 2017 [toimintasuunnitelman](#) mikrobilääkeresistenssin torjumiseksi. Sillä pyritään lisäämään tietoisuutta ja parantamaan hygieniää sekä edistämään tutkimusta. Vuonna 2018 hyväksyttiin uusi [eläinlääkkeitä](#) koskeva asetus, jolla pyritään hillitsemään antibioottien käyttöä maataloudessa ja pysäyttämään resistenssin leviäminen eläimistä ihmisiin.

Rokotteet

Riittämättömän rokotuskattavuuden vuoksi useissa EU-maissa esiintyy **rokotteilla ehkäistävissä olevia tauteja**, kuten tuhkarokkoa. Parlamentin jäsenet hyväksyivät vuonna 2018 [päättöslauselman](#), jossa vaaditaan yhdenmukaisempaa rokotusaikataulua koko Eurooppaan, rokotteiden tuotannon avoimuutta ja yhteishankintoja hintojen alentamiseksi.

Mielenterveys

Euroopan [parlamentti on jo pitkään korostanut henkisen hyvinvoinnin merkitystä](#). Heinäkuussa 2020 parlamentti tunnusti mielenterveyden perusihmisoikeudeksi ja kehotti laatimaan mielenterveyttä koskevan EU:n toimintasuunnitelman. Vuonna 2021 parlamentin jäsenet vaativat oikeutta olla tavoittamattomissa työajan ulkopuolella. Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen lupasi unionin tilasta vuonna 2022 pitämässään puheessa parlamentille uuden EU:n mielenterveysstrategian.

Lääkkeille vastustuskykyisten infektioiden torjunta

<https://www.europartv.europa.eu/en/programme/society/fighting-drug-resistant-infections>

Puhtaampi ilma, puhtaampi vesi

Huono ilmanlaatu on merkittävin ympäristösyistä johtuvien ennen aikaisten kuolemien aiheuttaja Euroopassa. EU on 1970-luvun alusta lähtien pyrkinyt **rajoittamaan** haitallisten aineiden **päästöjä**. Vuonna 2016 hyväksyttiin uusi direktiivi, jossa asetetaan tiukemmat kansalliset päästöraajat **keskeisille ilmaa saastuttaville aineille**, kuten typen oksideille. Tarkoituksena oli puolittaa niiden terveysvaikutukset vuoteen 2005 verrattuna.

Vesipolitiikan puitteiden suojellaan EU:n vesiä. Se koskee kaikkia pohja- ja pintavesiä, kuten jokia, järviä ja rannikkovesiä.

EU-maat valvovat **uimavesien** bakteeripitoisuutta uimavesidirektiivin avulla. EU päivittää myös **juomavesidirektiiviään** parantaakseen edelleen juomaveden laatua ja saatavuutta. Lisäksi se haluaa vähentää pulloitetun veden kulutuksesta aiheutuvaa jätettä.

Turvalliset elintarvikkeet

EU:n säännöt takaavat korkean turvallisuustason **elintarvikkeiden tuotanto- ja jakeluprosessin** kaikissa vaiheissa. Vuonna 2017 **elintarvikkeiden tuotanto- ja jakeluprosessin** kaikilla tasoilla tehtäviä virallisia tarkastuksia tiukennettiin.

Erityiset hygieniasäännöt koskevat seuraavia:

- eläinperäiset elintarvikkeet
- elintarvikkeiden saastuminen (enimmäismäärät nitraattien, raskasmetallien tai dioksiinien kaltaisille vieraille aineille)
- uusielintarvikkeet (jotka on valmistettu mikro-organismeista tai joilla on uusi perusmolekyyli rakenne)
- elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuvat materiaalit (kuten pakkausmateriaalit ja astiat).

EU:lla on myös tiukat oikeudelliset puitteet rehuissa ja elintarvikkeissa käytettävien **muuntogeenisten organismien** viljelylle ja kaupan pitämiseksi. Euroopan parlamentti kiinnittää

erityistä huomiota mahdollisiin terveysriskeihin ja on vastustanut suunnitelmia uusien muuntogeenisten kasvien, kuten soijapapujen, hyväksymisestä.

Vuonna 2019 parlamentin jäsenet ehdottivat mietintöä siitä, miten [torjunta-aineiden kestäväää käyttöä](#) voitaisiin parantaa. He myös kannattivat parlamentin erityisvaliokunnan mietintöä, jossa vaadittiin avoimempia lupamenettelyjä.

Yhä useammat kuluttajat ostavat luomuelintarvikkeita, ja EU päivitti siksi vuonna 2018 [luonnonmukaista maataloutta](#) koskevia sääntöjään. Tavoitteena on tiukentaa valvontaa ja ehkäistä saastumista entistä enemmän.

Euroopan komissio ehdotti toukokuussa 2020 [uutta EU:n kestävän ruoantuotannon strategiaa](#), jolla pyritään varmistamaan turvalliset, ravitsevat ja terveelliset elintarvikkeet.

 Euroopan esteettömyyssäädös: parempaa esteettömyyttä vammaisille
https://multimedia.europarl.europa.eu/en/european-accessibility-act-better-access-for-the-disabled_N01-PUB-190304-ACCE_ev

Terveelliset työympäristöt

EU:n lainsäädännössä vahvistetaan [terveyttä ja turvallisuutta](#) koskevat vähimmäisvaatimukset, joilla työntekijöitä suojellaan työpaikalla. Samalla jäsenmaille annetaan kuitenkin mahdollisuus soveltaa tiukempia säännöksiä. Laitteiden käytöstä sekä raskaana olevien ja nuorten työntekijöiden suojelusta on annettu erityissäännöksiä.

Parlamentin jäsenet äänestivät 17. helmikuuta 2022 sen puolesta, että [haitallisten aineiden rajoittamista työpaikalla koskevia EU:n sääntöjä](#) päivitetään, jotta voidaan vähentää entisestään työntekijöiden sairastumisriskiä. [Karsinogeenejä ja mutageenejä työssä koskevan direktiivin soveltamisalaa laajennetaan](#) uusilla säännöillä siten, että se kattaa lisääntymisterveydelle haitalliset aineet.

Euroopan työvoiman ikääntyminen ja eläkeiän nousu luovat haasteita terveydenhuoltojärjestelmälle. Euroopan parlamentin jäsenet hyväksyivät vuonna 2018

toimenpiteitä, joiden ansiosta [vammoista tai kroonisista terveysongelmista kärsivät työntekijät pysyvät työelämässä palaavat takaisin työelämään](#). Tämä toteutetaan mukauttamalla työpaikkoja taitojen kehittämisohjelmien avulla, varmistamalla joustavat työolot ja tukemalla työntekijöitä, myös valmennuksen avulla ja tarjoamalla psykologin tai terapeutin palveluita.

Osallistava yhteiskunta

Vuonna 2019 parlamentti hyväksyi [esteettömyyttä koskevan eurooppalaisen säädöksen](#), jotta voidaan varmistaa **vammaisten henkilöiden** täysipainoinen osallistuminen yhteiskunnan toimintaan. Uusilla säännöillä pyritään varmistamaan, että päivittäistuotteet ja keskeiset palvelut ovat ikääntyneiden ja vammaisten saatavilla kaikkialla EU:ssa. Esimerkkeinä mainittakoon älypuhelimet, tietokoneet, sähköiset kirjat, lipunmyynti, lähtöselvitysautomaatit ja pankkiautomaatit.

Kesäkuussa 2020 antamassaan päätöslauselmassa [parlamentti vaati uutta, kattavaa ja kunnianhimoista EU:n vammaisstrategiaa vuoden 2020 jälkeiselle ajalle](#). Strategian avulla vammaisten henkilöiden oikeudet otetaan huomioon kaikissa toimintapolitiikoissa ja kaikilla aloilla sekä varmistetaan yhtäläiset mahdollisuudet saada terveydenhuoltoa, koulutusta, työtä ja asunto sekä käyttää julkista liikennettä. Komissio hyväksyi maaliskuussa 2021 uuden [strategian vuosiksi 2021–2030](#) auttaakseen EU-maita parantamaan vammaisten henkilöiden oikeuksia ja osallistumista.

Lue lisää EU:n sosiaalipolitiikasta

- Miten EU on parantanut työntekijöiden oikeuksia ja työoloja
- Työttömyyden vähentäminen: Mitä EU tekee?
- Nuorisotyöttömyys EU:ssa – mikä neuvoksi?
- Parlamentti pyrkii kohti tasa-arvoisempaa Eurooppaa

Lisätietoja

[Katsaus: Terveystieteiden ja sosiaaliturva](#)